

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за получаване на научна степен „доктор на науките“ на тема: „Защита на правата на човека – публичноправни аспекти“, представен от проф. д-р Веселин Христов Цанков

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление

Изготвил становището: проф. д-р Владко Мичов Иванов - ръководител катедра „Опазване на обществения ред“ в Академията на МВР – гр. София

I. Актуалност, значимост, композиция и съдържание на дисертационния труд

Авторът, проф. д-р Веселин Христов Цанков е представен от катедра „Правни науки“ на Юридически факултет, ВСУ „Черноризец Храбър“, където е на трудов договор. Считаю, че процедурата отговаря на критериите. Представените материали от кандидата са в съответствие със ЗРАС, ПП на ЗРАС и Наредба № 12 на ВСУ.

Кандидатът успешно е избрал актуален момент от човешкия кръстопът, за да ни представи завършен труд, отразяващ миналото, настоящето и перспективите за развитие на правната парадигма за защита на човешките права. Тя стана световен феномен, който респектира геополитиката, вълнува медиите и бунтува социалните мрежи. Темата е арена на противоречия - правните актове дават на индивида все повече свобода и възможности, но той се оказва притиснат от стандарти, регулации, заплахи и липса на пространство.

Дисертационният труд от 672 страници е композиран от въведение, пет основни части, заключение, литературни източници, 10 приложения към текста и 8 приложения към разработката. Големият брой източници и цитирания допълват завършената конструкция. Съдържанието на разработката следва дизайна, заявен в целите, обекта и предмета на изследването. Отделните глави са изградени като самостоятелни трудове с изводи и формират цялостна публичноправна система за защита на човешките права.

Историческият метод на изследване в Глава първа разкрива еволюцията на идеите за защита на правата на човека от предисторическо време. Следва обобщено, компетентно и актуално представяне на парадигмата за основните права в политиките, актовете и действията на ООН, Съвета на Европа, ЕС като база и приложението им в Република България. Последната Глава пета обобщава темата за защитата на правата на човека в националното право.

Забелязва се, че преди да изтъкне достойнствата на своя труд проф. Цанков изтъква приносите за философията, българската доктрина и практика по правата на човека на учените, които разработват тази тема преди и успоредно с него.

Авторефератът отразява коректно духа, съдържанието и приносите в дисертационния труд.

Общо погледнато авторът дава превес на публичноправните проблеми и оставя на второ място административно-управленските подходи.

II. Оценка на резултатите и приносите в дисертационния труд

Кандидатът е обобщил и заявил научните и приложни приноси в Автореферата, които приемам като цяло. Лично считам, че те са в следните насоки:

- Представена е цялостна историческа, правна и философска визия за защитата на правата на човека, сравнена, противопоставена и свързана с установения българския модел на политически плурализъм и парламентарно управление.

- Научното дирене и постижение израства последователно от множество публикации, експертни становища, преподавателски опит и участия в авторитетни разработки. Това е много добре защитено в автобиографията, сертификатите и в самия дисертационен труд.

- Правно-методологическият фундамент за правата на човека има насочен учебно-педагогически ефект и дава възможност за критично преосмисляне на знанието в учебните заведения и изследователските екипи. Трудът хвърля мостове към политологията, публичната администрация, журналистиката, сигурността и др. Намерената класифицирана и анализирана литература е с отделна научна и справочна стойност.

- Научно-аналитичната експертиза достига до ниво, което предоставя на управленските звена инструменти за оптимизиране на модела за защита на човешките права и мотивира вземането на обосновани решения на държавно ниво.

- Разкрита е пряката линия между теоретичните, правните и приложните постановки по материята в световен, европейски и национален мащаб. Авторът компетентно обяснява и откроява завършените публичноправни модели. Той е настоящ участник в разрешаването на проблемите и има собствен почерк. Независимо дали ще се съгласим с отстояваните тези, те са част от експертизата и дискусиата.

- Елементите на моделите за защита на правата на човека и нормотворческите функции са подредени и разпределени между централната и местна власт; парламента и правителството. Добре обособени са проблемните зони и ефективността в законодателния процес. Имаме ясна схема с всички фактори - гражданското общество, политическите субекти, държавните институции, местната власт, неправителствени организации, инициативата на отделните граждани и тяхната самоорганизация за защита на правата им.

- Откривам генериране на приносите в две посоки – от теорията към практиката и обратно. Авторът е известен учен и има богат опит и участия в национални и международни проекти (ръководител, ключов експерт, експерт), проучвания, анализи и предложения de lege ferenda, свързани с подобряване на конкретната правна уредба регламентираща защитата на правата на човека. Авторът е практикуващ юрист в различни ведомства. Това е предпоставка за интегриране на познанието, което често изпреварва законодателните актове. Горепосоченото е извор за критика, преосмисляне, обобщения и път към иновации по темата от което може да се ползват мениджмънтът и институциите.

Авторът демонстрира избирателен подход при представяне на значими, актуални международноправни и национални актове и проблеми по ефективната защита на правата на човека. Той е в дневния ред на обществото от височината на институционалната и съдебна практика. Ето защо трудът на проф. Цанков е убедителен, теоретично издържан и с практико-правен заряд.

Общият резултат е осмислен теоретичен фундамент, анализирани значими правни актове, критично отношение към средствата, способите и механизмите за защита на човешките права в основни международноправни и национални актове. Всичко това е илюстрирано с примери и анализ на позитивите и негативите на определени правни институти. Отбелязвам специално, че всеки цикъл в повествованието завършва с общи и конкретни констатации, коментари и препоръки, фокусирани върху защита на правата на човека.

III. Критични бележки и препоръки към докторанта

Въпреки, че дисертационният труд отстоява собствена историческа, философска и правна визия за защитата на правата на човека, тя щади съвременната правна доктрина за човешките права. Считаю, че по-смело трябва да се посочи решаващият фактор на обновлението. Авторът правилно отстоява „че липсата на морал в едно общество не може да бъде заменена с нормативни актове“, но не обяснява защо ЕС не създаде общностен аксиологичен стълб. Това вече се превръща в проблем на ПЕС и институциите. Нови цивилизационни потоци, религии, философии и демографски хаос са на прага на Европа и хората търсят нови модели за сигурност. Очевидна е тенденцията за засилване ролята на международноправните механизми за защита на човешките права. Но въпреки, че Правото на ЕС гарантира правата на българите, те не са щастливи в държавата си и все по-често търсят наднационални субекти за защита и пътища навън. От друга страна много европейци търсят нов национален и личностен идеал, което може да наруши хармонията, да върне граничния контрол и да засегне човешките права на цели общности.

Дисертационният труд като цяло е базиран на модела за защита на човешките права установен в Европа и ЕС. Но отпък границите на Общността е основният човешки ресурс на планетата с древните си философски и правни традиции. Демографията е фактор, който може да промени неконтролирано установения модел. Считаю, че борбата за ресурси, възходящите идеологии и агресивната политика поставят правото във все по-тежка ситуация – да

представлява и защитава индивидуалните права сред информационен, икономически и политически смог. Това заплашва да направи правните актове в скучно четиво, а тяхното място да се заеме от силата.

Считам, че промените в доктрината трябва да гарантират правата на критичните групи (бежанци, лицата без гражданство, на малцинствата и др.) без да се забравят правата на гражданите на ЕС. Правната теория трябва да намери и отрази фактори с доктринална и приложна значимост, за да съчетае хармонично както правата така и задълженията на всички категории граждани.

Накрая, препоръчвам на автора да настоява за намаляване на актовете и опростяване на езика. Така установените правни институти ще бъдат разбрани и достъпни не само за специалистите, но и за сирийците, афганците и иракчаните, които са на границите на Европа, там където живеят и българските граждани. В този смисъл приемам тезата на автора, че „правата на човека несъмнено са в основата на съвременното цивилизовано правно мислене. Те се осмислят като ценност и като основен критерий за прогресивността на правото. В световен мащаб това означава доближаване до възможността за създаване на единен правов ред, както и засилване на процесите на обмен и интеграция в правната сфера“.

IV. Заключение и окончателно становище по дисертационния труд

Обобщавам, че критичното отношение към темата за правата на човека от журито и в представения труд е същността на научната дискусия. Сред недоволното общество проф. Веселин Цанков ни събира на форум по труден проблем, който издига качеството на дебата, водещ към обновена правна доктрина за защита правата на човека. Очевидно тя ще се осъществи чрез интегрирано познание, еволюционни промени в установените правни норми и смелост в реформите на администрацията и управлението - професионално направление към което се устремява авторът.

Давам категорично положително становище за научния труд, автореферата и заявените приноси. Пледирам, че обсъжданият дисертационен труд „съдържа теоретични обобщения и решения на големи научни или научно приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката“. Това е напълно в духа на чл. 12, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредба № 12 на ВСУ.

Убедено предлагам на Научното жури да присъди на проф. д-р Веселин Христов Цанков научната степен „доктор на науките“ в Професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, Област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“.

29.05.2015 г.

София

Изготвил становището:

(проф. д-р Владко Иванов)